

Allmänhetens syn på djurförsök

Vetenskapsrådets undersökning
om allmänhetens attityd
till djurförsök 2024

Allmänhetens syn på djurförsök

Vetenskapsrådets undersökning om allmänhetens
attityd till djurförsök 2024

VR2413
Dnr 2.5-2024-06270
ISBN 978-91-89845-23-7

Swedish Research Council
Vetenskapsrådet
Box 1035
SE-101 38 Stockholm, Sweden

Innehållsförteckning

Förord	4
Sammanfattning	5
Summary	6
1 Undersökningen	8
2 Resultat	9
2.1 Spontana attityder till ordet ”djurförsök”	9
2.2 Informationskällor	10
2.3 Kunskaper om djurförsök	11
2.4 Mer information om djurförsök	12
2.5 Attityder till djurförsök i medicinsk forskning	13
2.6 Covidvaccin och djurförsök.....	17
2.7 Djurförsök och medicinframtagning.....	18
2.8 Djurförsök för djurens egen skull	18
2.9 Olika djurslag.....	19
2.10 Förtroende för forskarna	20
3 Reflektioner	22
4 Frågorna i undersökningen	24

Förord

Vetenskapsrådet har som uppgift att finansiera forskning av högsta vetenskapliga kvalitet men också att samordna och utveckla kommunikation om forskningens betydelse, resultat och villkor.

Att ge stöd till forskarinitierad forskning är stommen i vår finansiering. Det innebär att Vetenskapsrådet ibland stödjer forskning där försöksdjur ingår, främst inom medicinsk grundforskning med målet att förebygga och behandla sjukdom, men även för att testa säkerheten hos läkemedel och behandlingar innan de ges till människor eller djur. Tyvärr saknas fortfarande djurfria metoder som kan ersätta alla typer djurförsök och därför fortsätter djurförsök att vara ett viktigt verktyg i dagens medicinska forskning.

Regeringen har gett Vetenskapsrådet uppdraget att arbeta med bevakning av försöksdjursvetenskap och utveckling av området. Till vår hjälp har vi en [expertgrupp för försöksdjursvetenskap](#) som består av tolv ledamöter med kompetens inom forskning med djurexperimentell inriktning och inom etik. I samarbete med expertgruppen anordnar Vetenskapsrådet varje år ett seminarium om aktuella djurförsöksfrågor för att möjliggöra kunskapsutbyte och diskussion.

Vetenskapsrådet har en årlig utlysning av ett särskilt projektbidrag för utveckling av metoder för ersättning, begränsning och/eller förfining av djurförsök, så kallad 3R (replace, reduce, refine). Dessutom informerar vi allmänheten om djurförsök via [webbplatsen Djurförsök.info](#), i samarbete med åtta svenska universitet.

Djurförsök ingår ibland både i medicinsk forskning och i forskning om vår miljö och djurens egen hälsa. Samtidigt är djurförsök en fråga som berör och engagerar många. Därför är det viktigt att känna till människors inställning i frågor som väcker debatt och kräver etiska ställningstaganden.

Attitydundersökningen som presenteras i denna rapport är ett led i Vetenskapsrådets arbete för en saklig diskussion om försöksdjursfrågor.

Stockholm, 25 november 2024

Madeleine Durbeej-Hjalt

Huvudsekreterare, Ämnesrådet för medicin och hälsa, Vetenskapsrådet

Stina Tucker

Ordförande Expertgruppen för försöksdjursvetenskap

Sammanfattning

Vetenskapsrådet har genomfört en ny attitydundersökning för att ta reda på allmänhetens inställning till djurförsöksfrågor. Undersökningen är en uppföljning av tidigare undersökningar 2008 och 2018, kompletterad med ytterligare några frågor.

Drygt hälften, 54 procent av de 1 023 som svarat på enkäten, anser att djurförsök är acceptabelt i medicinsk forskning. I fördjupande följdfrågor visar det sig att 74 procent accepterar djurförsök i vissa sammanhang. Om man dessutom vet att djuren behandlas väl och inte utsätts för onödigt lidande, så som lagen kräver, ökar acceptansen till 82 procent. Att acceptansen ökar när deltagarna utmanas med nya omständigheter, visar på komplexiteten i frågan om djurförsök. Att frågan är komplex syns också i det faktum att andelen som svarar att djurförsök inte är acceptabelt har sjunkit sedan 2018, från 16 till 12 procent, samtidigt som andelen som svarar att ”det beror på” har ökat från 24 till 31 procent. 45 procent svarade nej på frågan om man var villig att använda en medicin som inte först testats på djur.

Samtidigt verkar kunskapen om djurförsök vara ganska låg. Färre än hälften nämner forskning som ett av de sammanhang där de tror att djurförsök förekommer. Bara 51 procent känner till att djurförsök användes för framställning av vaccin under covid-19-pandemin. Sex procent tror att djurförsök förekommer inom utveckling av smink och skönhetsprodukter i Sverige idag, trots att det varit förbjudet i Sverige sedan 2004 och inom EU sedan 2013.

Hälften av de tillfrågade visste inte vart de skulle vända sig med frågor om djurförsök. Enligt undersökningen är traditionella och sociala medier de främsta källorna till information om djurförsök under det senaste året, följt av intresseorganisationer. Bara en minoritet fick information genom myndigheter och universitet. Dessa resultat belyser behovet av information och kommunikationsinsatser inom området.

Frågan om olika typer av försöksdjur visar att allmänheten gör skillnad på olika djurslag i djurförsök. Högst är acceptansen för bananflugor och gnagare. Lägst är acceptansen för vilda djur samt sällskapsdjur som hund och katt. 67 procent av de som svarat har förtroende för att forskare följer lagar och regler för djurskydd, vilket ligger i linje med resultaten från undersökningen 2018.

Sammanfattningsvis visar undersökningen att det finns en bred allmän acceptans för att använda djur för medicinsk forskning, samt att allmänhetens attityd inte har förändrats nämnvärt sedan 2008/2018. Samtidigt visar undersökningen att kunskapen om djurförsök är relativt låg och att myndigheter och universitet inte når ut med kommunikation om forskning där djur används.

Summary

The Swedish Research Council has conducted a new opinion survey to find out the attitudes of the public to animal experiment issues. The survey is a follow-up of previous surveys in 2008 and 2018, supplemented with some further questions.

Just over half, 54 per cent of the 1 023 survey respondents, consider that animal experiments are acceptable in medical research. The more in-depth follow-up questions show that 74 per cent accept animal experiments in some contexts. If it is also known that the animals are treated well and, as legislation demands, not exposed to unnecessary suffering, acceptance increases to 82 per cent. The fact that acceptance increases when those questioned are challenged with new circumstances shows the complexity surrounding animal experiments.

That the issue is complex is also shown by the fact that the proportion who answer that animal experiments are not acceptable has decreased since 2018, from 16 to 12 per cent, at the same time as the proportion answering “it depends” has increased from 24 to 31 per cent. When asked whether they were willing to use a medicine that had not first been tested on animals, 45 per cent answered “no”.

At the same time, the level of knowledge about animal experiments seems to be fairly low. Fewer than half mention research as one of the contexts where they believe animal experiments are used. Only 51 per cent know that animal experiments were used to produce vaccines during the COVID-19 pandemic. 6 per cent believe that animal experiments are used in the development of cosmetics and beauty products in Sweden today, despite this having been prohibited in Sweden since 2004, and within the EU since 2013.

Half of those asked did not know where to turn with questions about animal experiments. According to the survey, traditional and social media are the primary sources of information about animal experiments during last year, followed by interest organisations. Only a minority received information via public agencies and universities. These results highlight the need for information and communication initiatives in this area.

The question about different types of laboratory animals shows that the general public differentiates between types of animals in animal experiments. The highest level of acceptance is for fruit flies and rodents. The lowest level of acceptance is for wild animals and pets, such as cats and dogs. 67 per cent of the respondents trust researchers to comply with legislation and regulations for animal protection, which is in line with the results in the 2018 survey.

In summary, the survey shows that there is broad general acceptance of using animals in medical research, and that the attitude of the public has not changed

noticeably since 2008/2018. At the same time, the survey shows that the level of knowledge about animal experiments is relatively low, and that public agencies and universities do not reach out with communication about research that uses animals.

1 Undersökningen

Denna studie beskriver allmänhetens inställning till djurförsök 2024, både på ett allmänt plan och specifikt i medicinska syften för att kunna behandla och bota sjukdomar. Liknande studier genomfördes 2008 och 2018.

Frågorna utarbetades av Vetenskapsrådet utifrån de frågeformulär som användes 2008 och 2018, och kompletterades med nya frågor om bland annat vaccintveckling i samband med coronapandemin. Frågorna, varav några var öppna och andra var flervalsfrågor, finns sist i rapporten.

Vetenskapsrådet gav undersökningsföretaget Ipsos i uppdrag att genomföra undersökningen. De tidigare undersökningarna 2008 och 2018 genomfördes med telefonintervjuer. Årets undersökning har genomförts med mixad metod där cirka hälften av intervjuerna genomförts med telefonintervjuer och hälften genom brevtuskick med länk till en digital enkät. Undersökningen genomfördes under slutet av september och början på oktober 2024. Totalt har 1 023 intervjuer genomförts, varav 503 via telefonintervjuer och 520 via brevtuskick.

De som svarade utgör ett riksrepresentativt urval av allmänheten över hela landet, från 16 år och uppåt. 2018 och 2024 ställdes alla frågorna till alla intervjupersoner, till skillnad från 2008 då de öppna frågorna enbart ställdes till omkring en fjärdedel av hela urvalet (under en dag).

2 Resultat

2.1 Spontana attityder till ordet ”djurförsök”

Undersökningen inleddes med en öppen fråga om vilka spontana associationer som deltagarna i undersökningen har till djurförsök (tabell 1). Totalt besvarade 89 procent frågan med ett öppet svar. Några typiska exempel på svar var följande:

- Forskning
- Läkemedelstestning
- Hemskt
- Medicinska försök
- Djur i bur
- Blandade känslor
- Plågeri
- Nödvändigt ont

Vid en gruppering av svaren framgår att cirka var fjärde, 26 procent, svarar med ord som djurplågeri, hemskt, usch, vidrigt, obehagligt och liknande. Nästan lika många, 24 procent, svarar med ord som forskning, läkemedel, medicin eller att det är ett nödvändigt ont. Drygt var tionde, 12 procent, nämner smink, skönhetsprodukter eller olika typer av produkttester.

Tabell 1: Gruppering av svar på frågan ”Vad är det första du kommer att tänka på när jag säger ordet djurförsök?”

Inkomna öppna svar	Andel
Djurplågeri, grymhet, djurmisshandel/Tortyr/Plågsamma	10 %
Medicin, läkemedel/läkemedelsforskning/medicinsk forskning, sjukvård	9 %
Smink/Kosmetiska/Parfym/Skönhetsprodukter	9 %
Forskning, vetenskapliga experiment	8 %
Usch/Tycker inte om/Ogillar det/Är emot det, dåligt	7 %
Nödvändigt (ont)/behövs	7 %
Vidrigt/Avskyvärt/Vedervärdigt/Hemskt/Förfärligt	5 %
Tester på djur/Djurtester/Djurförsök	4 %
Obehagligt/otäckt/otrevligt/oetiskt/tveksamt	4 %

Inkomna öppna svar	Andel
Produkttester	3 %
Råttor	3 %
Möss	3 %
Annat	17 %
Inget	5 %
Osäker, vet ej	6 %

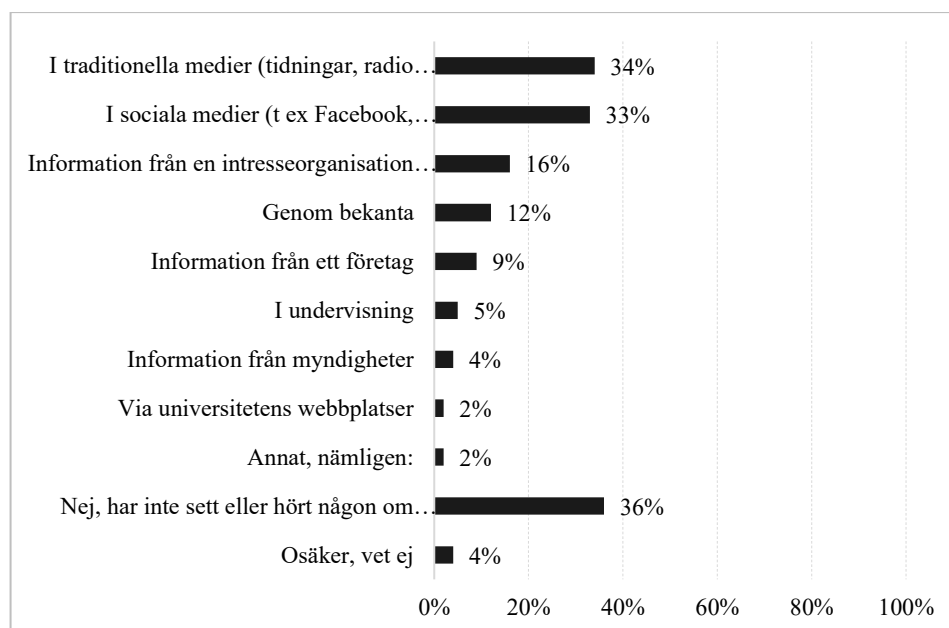
2.2 Informationskällor

I syfte att få veta mer om var allmänheten får information om djurförsök ställdes frågan ”Har du under det senaste året sett eller hört något om djurförsök i något av följande sammanhang?” med elva olika svarsalternativ (figur 1).

Totalt uppger sex av tio att man sett eller hört information om djurförsök under det senaste året. Resultaten är i linje med tidigare undersökningar.

Det mest förekommande är att man sett eller hört talas om djurförsök i traditionella medier eller i sociala medier. Näst vanligast är att man har sett information i en intresse- eller ideell organisation. Knappt fyra av tio uppger att man inte har sett eller hört talas om djurförsök i något av de omfrågade sammanhangen.

Figur 1: Svar på frågan ”Har du under det senaste året sett eller hört något om djurförsök i något av följande sammanhang?”

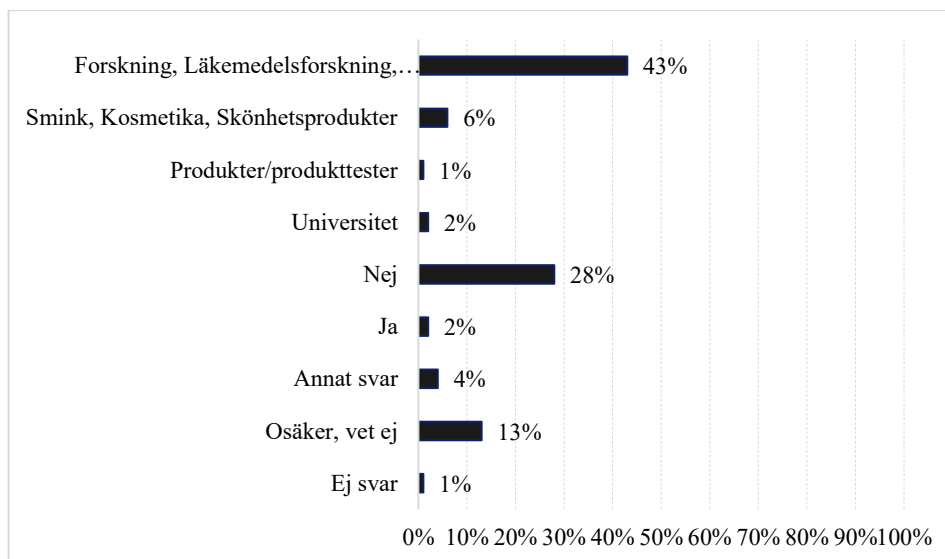
2.3 Kunskaper om djurförsök

För att få en bild av vilken kunskap allmänheten har om djurförsök ställdes frågan: ”Känner du till några sammanhang där du tror att djurförsök förekommer i Sverige?” där respondenternas svar i fritext sedan grupperats (figur 2).

Nästan hälften nämner att djurförsök förekommer i olika typer av forskning eller att det förekommer på universiteten. Sju procent uppger att de tror att det förekommer vid framställningen av smink och skönhetsprodukter eller i samband med tester av olika produkter (motsvarande siffra för 2018 var 10 procent). Det har dock varit förbjudet i Sverige sedan 2004 och inom EU sedan 2013.

Knappt en tredjedel svarar att det inte känner till något sammanhang alls.

Figur 2: Svar på frågan ”Känner du till några sammanhang där du tror att djurförsök förekommer i Sverige?”

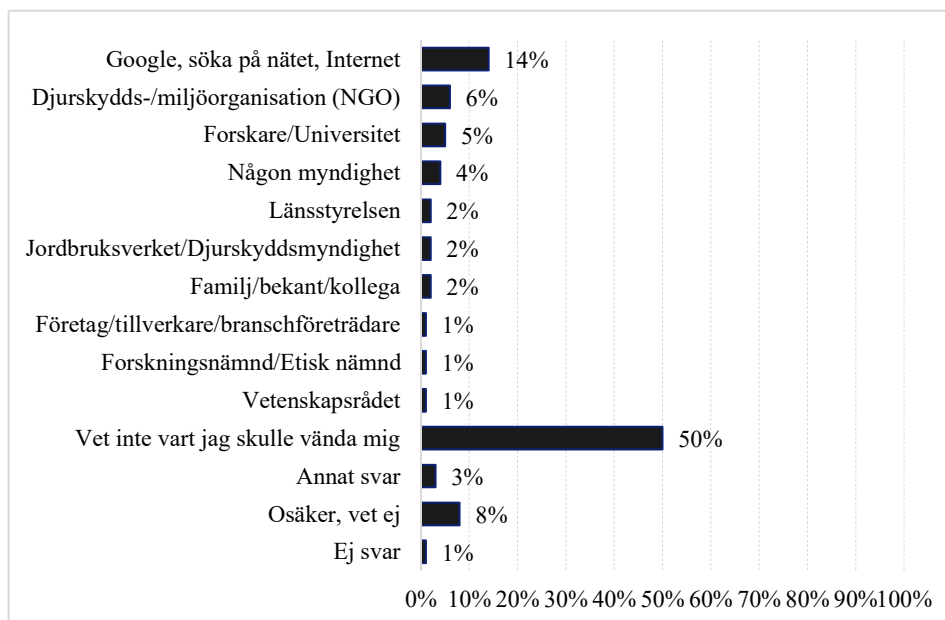

2.4 Mer information om djurförsök

För att få en uppfattning om vart allmänheten skulle vända sig om de vill ha information om djurförsök ställdes den öppna frågan: ”Vart skulle du vända dig om du har frågor om djurförsök?” (figur 3).

Hela 58 procent av respondenterna svarar att de inte vet vart de skulle vända sig eller att de är osäkra. Det näst vanligaste svaret, 14 procent, är att söka information på internet och 10 procent nämner någon form av myndighet som en källa.

Figur 3: Svar på frågan ”Vart skulle du vända dig om du har frågor om djurförsök?”

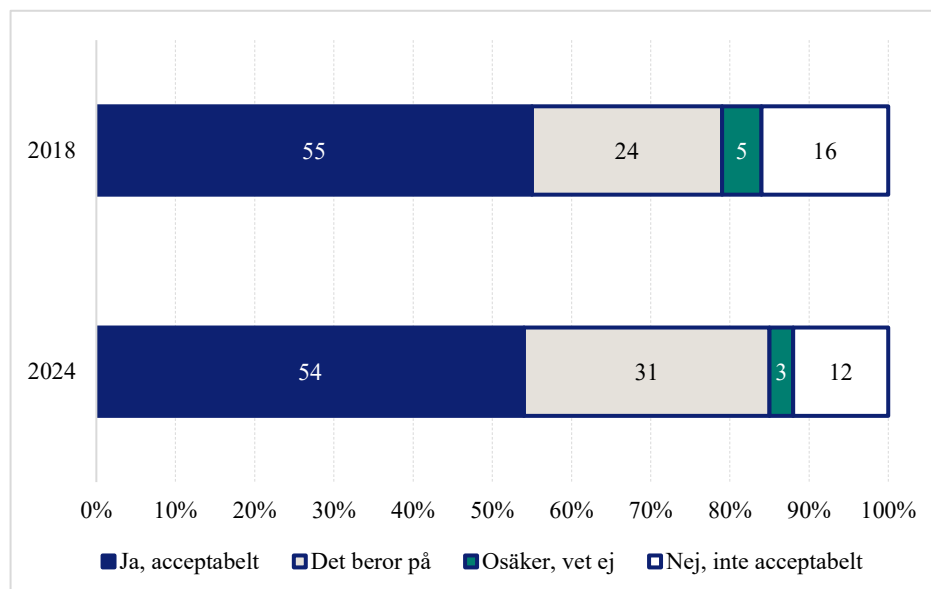
2.5 Attityder till djurförsök i medicinsk forskning

För att mäta allmänhetens acceptans för djurförsök inom medicinsk forskning ställdes frågan: ”Idag förekommer i Sverige djurförsök inom den medicinska forskningen. Syftet är att forskarna ska kunna lära sig mer om hur sjukdomar utvecklas och hur de kan botas. Anser du att det är acceptabelt att göra försök där djur används i sådana syften eller tycker du inte det?”. Fyra svarsalternativ var möjliga: ”Ja, acceptabelt”, ”Det beror på”, ”Osäker, vet ej” och ”Nej, inte acceptabelt” (figur 4).

Totalt svarade drygt hälften (54 procent) att det är acceptabelt, vilket ligger i linje med svaren 2018.

Eftersom frågan nämner syftet med djurförsök mäter vi här inte den spontana attityden utan testar snarare olika argument. Alternativet ”Det beror på” lades till 2018 för att fördjupa förståelsen för hur man ställer sig till djurförsök. Analys av just detta svarsalternativ finns längre ner i detta kapitel.

Figur 4: Svar på frågan ”Anser du att det är acceptabelt att göra försök där djur används i medicinska syften eller tycker du inte det?”.

Observera att frågan hade delvis olika formuleringar 2018 och 2024 (se kapitel 4).

Både minskningen av andelen som svarar ”Nej”, från 16 till 12 procent, och ökningen av andelen som svarar ”Det beror på”, från 24 till 31 procent, är statistiskt säkerställd.

En analys av hur kön, ålder och utbildningsnivå påverkar svaret på frågan gjordes också (figur 5).

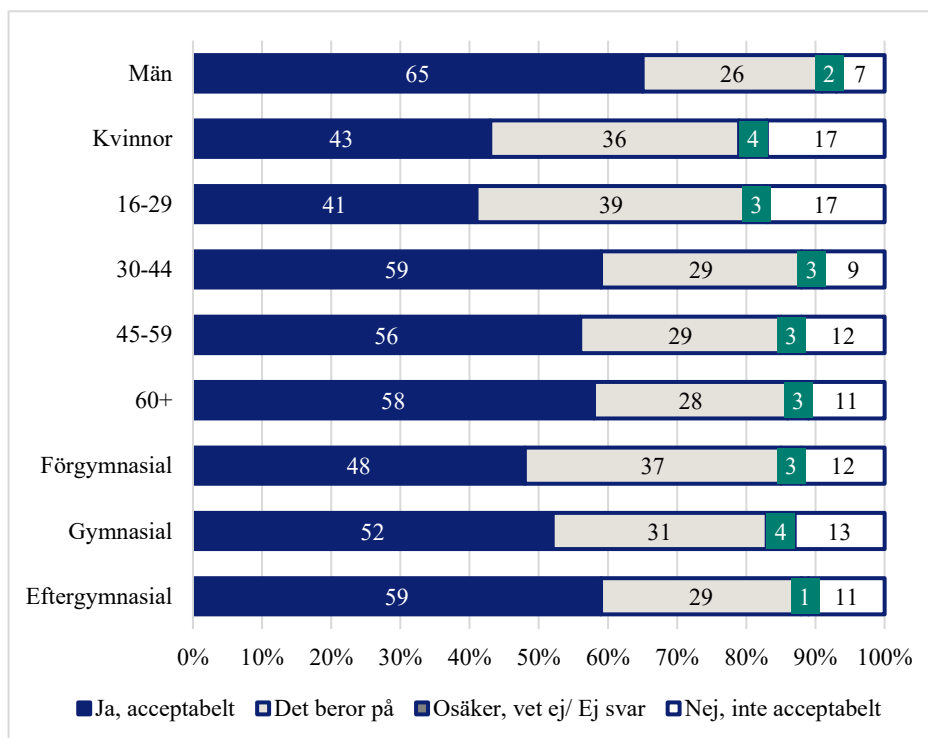
Högst andel som svarar att det är acceptabelt återfinns hos män, personer i åldern 30–44 år och hos personer med eftergymnasial utbildning. Högst andel som uppger att det **inte** är acceptabelt finns hos kvinnor och personer i åldern 16–29 år.

Skillnaden mellan män och kvinnors åsikter är statistiskt säkerställd och mönstret stämmer överens med vad tidigare undersökningar visat.

Det finns en tydlig acceptansskillnad mellan de yngre och medelålders/äldre. Andelen som anser att djurförsök är acceptabelt är signifikant lägre i åldersgruppen under 30 än i äldre åldersgrupper.

Ju högre utbildningsnivå respondenterna har, desto vanligare är det att man finner djurförsök acceptabelt. Samma mönster har funnits i tidigare undersökningar.

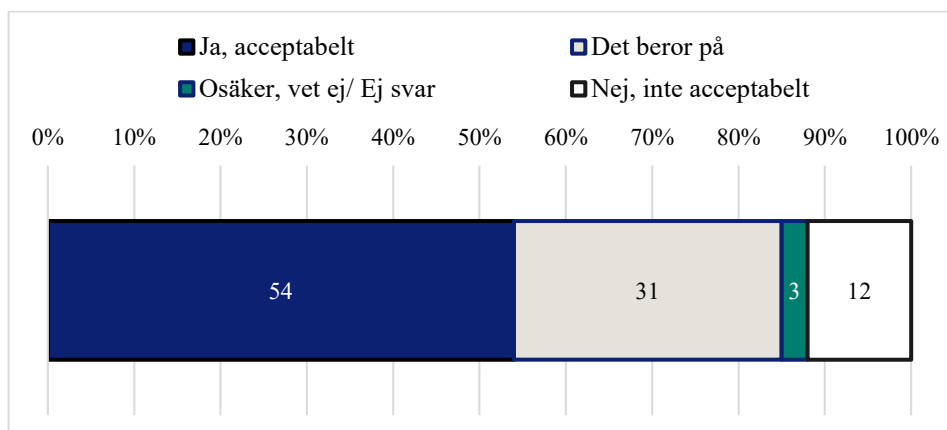
Figur 5: Svar på frågan ”Anser du att det är acceptabelt att göra försök där djur används i medicinska syften eller tycker du inte det?” uppdelad på olika befolkningsgrupper.

För att fånga upp vad som ligger bakom inställningen till djurförsök i den här frågan ställdes ett antal följdfrågor.

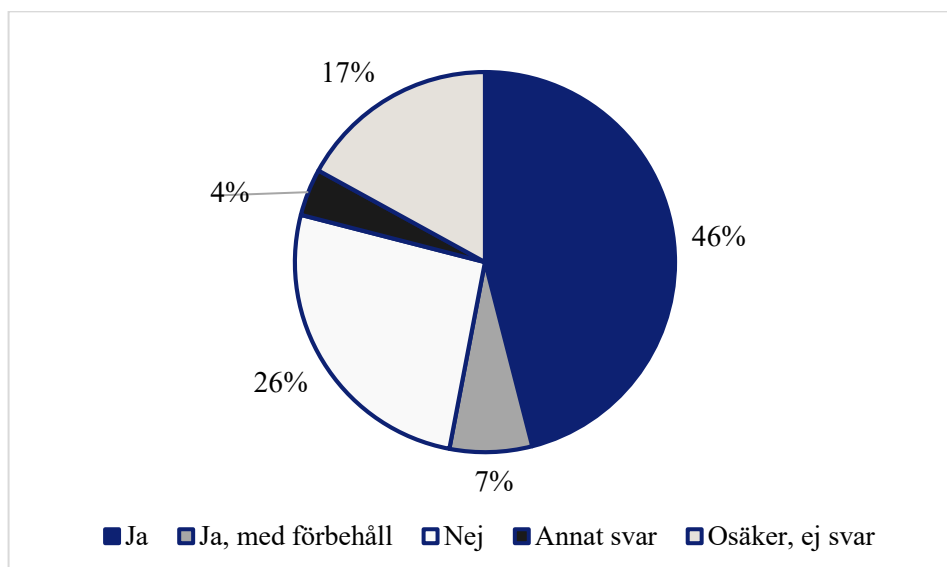
De som år 2024 svarade ”Det beror på” eller ”Nej” på frågan om det är acceptabelt med djurförsök i medicinskt syfte (figur 6a) fick den uppföljande frågan: ”Finns det några sammanhang där du tycker det kan vara acceptabelt med djurförsök?” (figur 6b). För att ta reda på vilken betydelse djurens lidande har ställdes ytterligare en uppföljande fråga till dem som svarat ”Nej” på föregående fråga och den löd: ”Skulle du resonera annorlunda om du visste att de djur som användes behandlas väl och inte utsätts för onödigt lidande?” (figur 6c).

Figur 6a. Svar år 2024 på frågan: ”I dag förekommer i Sverige djurförsök inom den medicinska forskningen. Syftet är att forskarna ska kunna lära sig mer om hur sjukdomar utvecklas och hur de kan botas. Anser du att det är acceptabelt att göra försök där djur används i sådana syften eller tycker du inte det?”

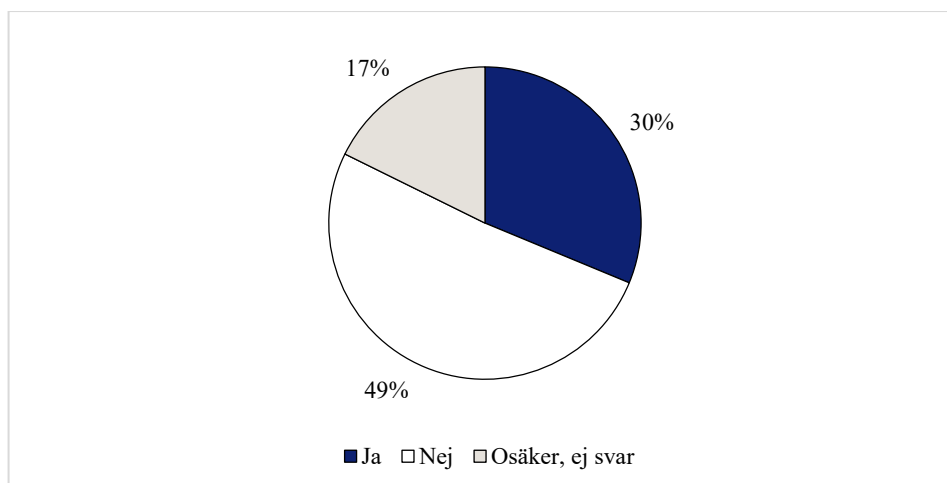
De som svarat ”Nej” eller ”Det beror på” denna fråga, dvs. 43 procent av respondenterna, fick besvara nedanstående följdfråga (figur 6b).

Figur 6b. Svar på frågan ”Finns det några sammanhang där du tycker att det kan vara acceptabelt med djurförsök?”

Här har ytterligare 20 procent (46 procent i figur 6b multiplicerat med 43 procent i figur 6a) svarat att det kan vara acceptabelt med djurförsök. De som svarat ”Nej” även på denna fråga, dvs. 26 procent av respondenterna, fick besvara nedanstående följdfråga (figur 6c).

Figur 6c: Svar på frågan: ”Skulle du resonera annorlunda om du visste att de djur som används behandlas väl, inte utsätts för onödigt lidande och att inga andra lämpliga försöksmetoder finns? (Vilket bedöms av en djuretisk nämnd.)”

Här har ytterligare 8 procent (30 procent i figur 6c multiplicerat med 26 procent i figur 6b) svarat att det kan vara acceptabelt med djurförsök.

Summering av resultatet av dessa frågor (figur 6a till 6c) visar en tydlig ökning i andelen svarande som anger att det är acceptabelt med djurförsök för medicinska syften. Från 54 procent (se figur 6a) till 82 procent av alla respondenter, förutsatt att försöksdjuren behandlas väl, inte utsätts för onödigt lidande och inga andra lämpliga försöksmetoder finns.

2.6 Covidvaccin och djurförsök

För att belysa vilken eventuell effekt vaccinflamtagningen mot covid-19 har haft på allmänhetens uppfattning om djurförsök ställdes två frågor kring detta i undersökningen. Dels om man kände till att djurförsök användes i vaccintvecklingen och dels om pandemin påverkat ens syn på djurförsök.

Ungefär hälften, 51 procent, uppger att man kände till att djurförsök användes för vaccintveckling i samband med coronapandemin, 5 procent var osäkra och resterande 44 procent kände inte till det. Män svarar oftare än kvinnor att man hade kännedom, 55 respektive 47 procent, och personer med gymnasial eller eftergymnasial utbildning uppger oftare än de med förgymnasial utbildning att man kände till att djurförsök användes vid framställningen av covidvaccin.

En stor majoritet, 86 procent, svarar nej på frågan om pandemin påverkat deras syn på djurförsök. Bara fem procent uppger att pandemin har påverkat deras syn på djurförsök.

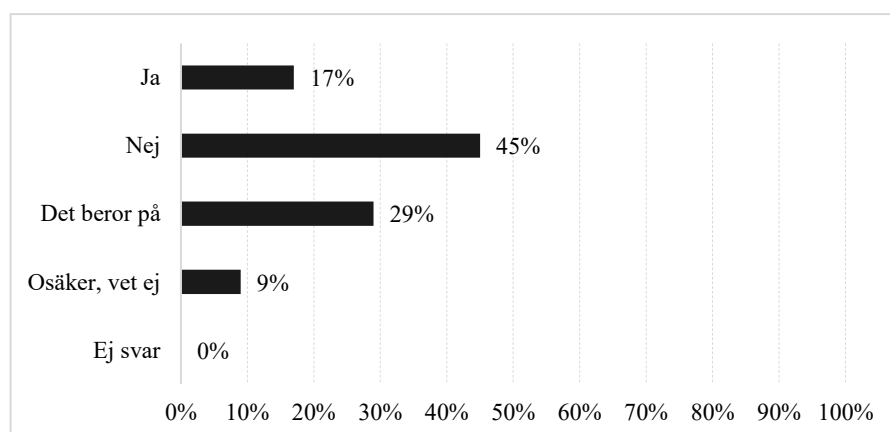
2.7 Djurförsök och medicinframtagning

I undersökningen har vi ställt en fråga om människor är beredda att använda mediciner som inte har testats på djur först (figur 7).

Knappt hälften uppger att man inte kan tänka sig att ta bort djurtester vid framställning av nya mediciner medan 17 procent svarar att man kan tänka sig det. 29 procent svarar att "Det beror på" vilket innebär att 46 procent av respondenterna inte utesluter att använda mediciner som inte är testade på djur.

Män svarar oftare "Nej" på frågan än vad kvinnor gör, 51 respektive 39 procent.

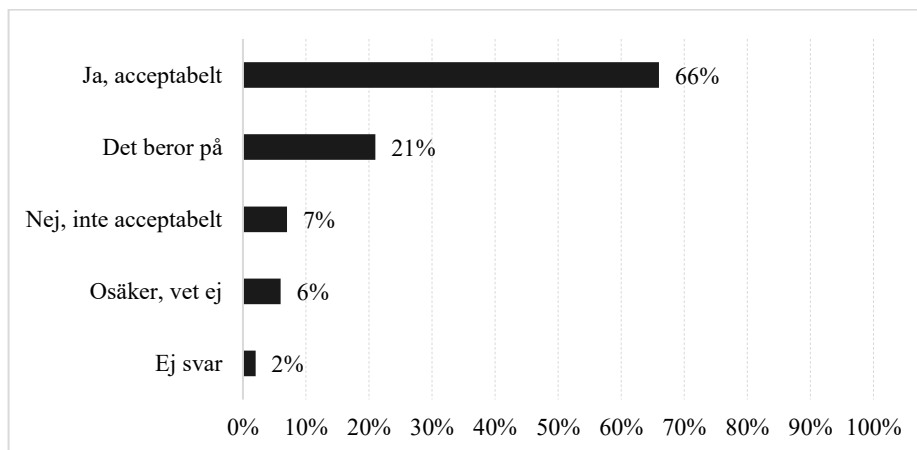
Figur 7: Svar på frågan "Enligt lag måste alla mediciner som används på människor testas på djur. Skulle du vara villig att ta bort denna fas och använda en medicin som inte är testad i ett djur först?"

2.8 Djurförsök för djurens egen skull

Två tredjedelar av de tillfrågade svarade att det är acceptabelt med djurförsök för att förbättra djurens egen hälsa (figur 8). Andelen som svarar "Ja, acceptabelt" är högre bland män än bland kvinnor, 76 respektive 57 procent. Andelen som svarar "Nej, inte acceptabelt" är högre bland kvinnor än bland män, 10 respektive 4 procent.

Figur 8: Svar på frågan ”Är det acceptabelt att göra djurförsök för att förbättra djurens egen hälsa (både sällskapsdjur, lantbruksdjur eller laboratoriedjur)?”.

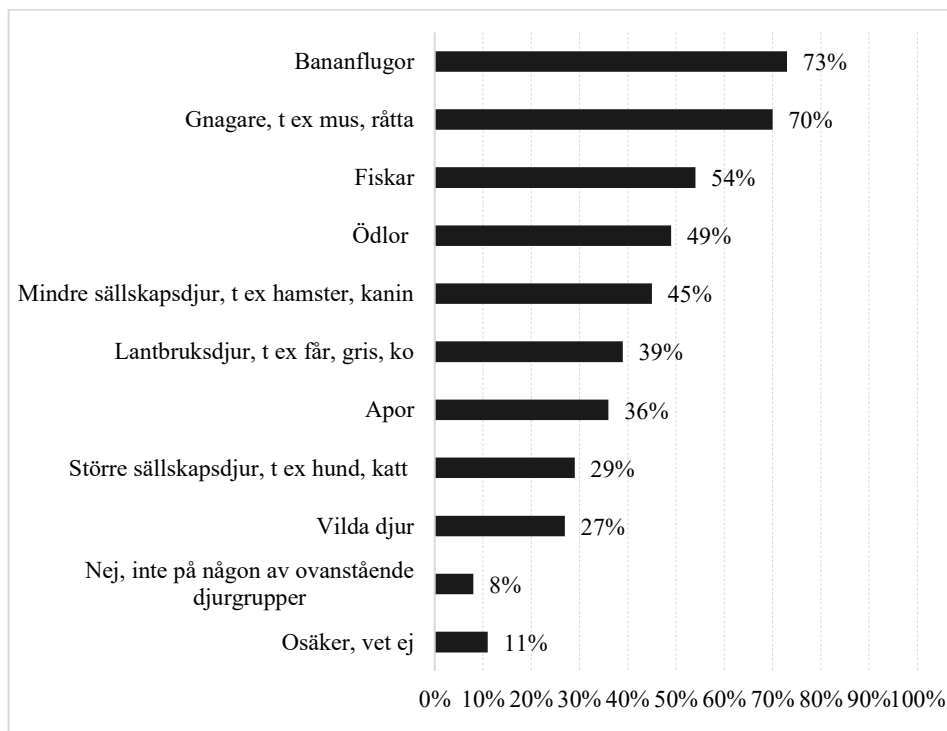

2.9 Olika djurslag

Med försöksdjur avses enligt Jordbruksverket, djur som används i djurförsök eller djur som föds upp för att användas i djurförsök.

Som visas i figur 9 anser en stor majoritet att det är acceptabelt att göra experiment på bananflugor liksom på gnagare, en vanlig grupp av försöksdjur där mus och råttor ingår. Knappt hälften accepterar försök på fiskar, ödlor och mindre sällskapsdjur såsom hamster och kanin. Strax under 40 procent av respondenterna accepterar försök på lantbruksdjur och apor medan en knapp tredjedel av respondenterna accepterar försök på större sällskapsdjur såsom hundar och katter och på vilda djur. 8 procent svarar ”Nej, inte på någon av ovanstående djurgrupper”.

Figur 9: Svar på frågan ”Idag används många olika typer av försöksdjur. Anser du att det är acceptabelt att göra försök på någon av följande djurgrupper?”

2.10 Förtroende för forskarna

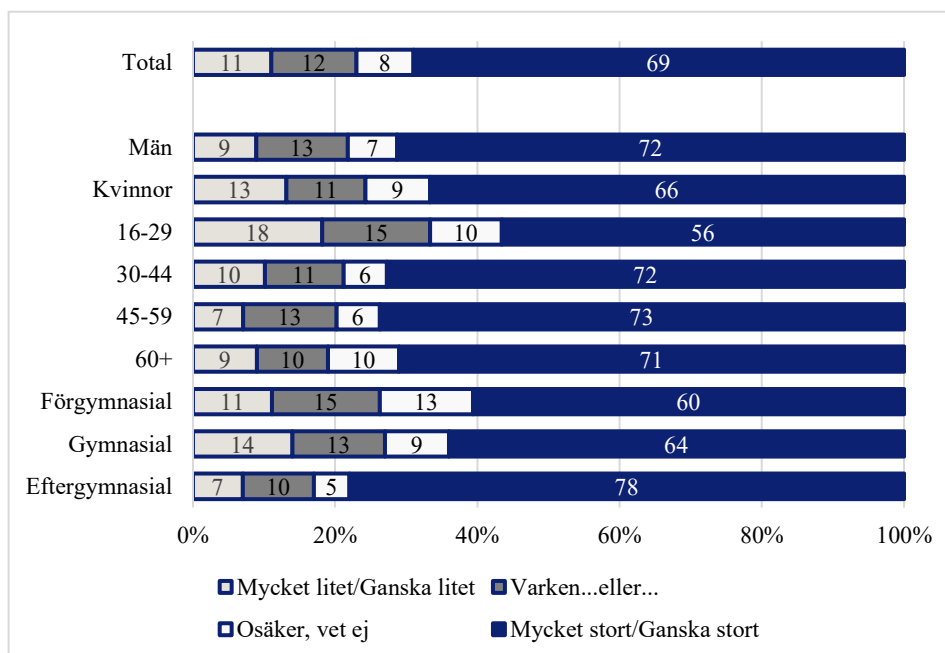
Generellt har allmänheten stort förtroende för att forskare följer lagar och regler för djurskydd (figur 10).

Sju av tio uppger att de har ganska stort eller mycket stort förtroende för att forskarna följer lagar och regler. 11 procent uppger att de har ganska eller mycket litet förtroende. Resultaten är i linje med 2018 års undersökning.

Män svarar oftare än kvinnor att man har förtroende för forskarna, 72 respektive 66 procent. Personer som är 30 år eller äldre uppger oftare än de under 30 att man har ett stort förtroende.

Ju längre utbildning man har desto vanligare att man svarar att man har förtroende för forskarna. Störst är förtroendet hos dem med högre utbildning.

Figur 10: Svar på frågan ”Det finns lagar och regler för djurskydd i Sverige. Till exempel måste all forskning med djurförsök godkännas av en oberoende etisk nämnd innan de får utföras. Vilket förtroende har du för att forskarna följer dessa regler?”

3 Reflektioner

Den här undersökningen tyder på att merparten av allmänheten stödjer djurförsök i syfte att lära sig mer om sjukdomar och hur de kan botas. Den visar också på en stark tilltro till att forskare följer lagar och regler för djurskydd. Bara 17 procent svarade att de skulle vara villiga att behandlas med ett läkemedel som hade framställts utan att först testas i djur.

Undersökningen visar också att acceptansen för djurförsök för att förbättra djurens egen hälsa är förvånansvärt hög, till och med högre än för medicinsk forskning för människor. Läkemedelsforskning gagnar dock ofta även den veterinärmedicinska vården.

Samtidigt finns det starka röster för att fasa ut djurförsök helt, bland annat i EU-parlamentet. Dessutom har två European Citizens Initiatives skapats inom EU under 2021 och 2023, där över en miljon underskrifter samlats ihop vid varje tillfälle, med målet att förbjuda djurförsök i forskning och säkerhetstestning. Dessa initiativ pekar på ett stort engagemang kring djurförsöksfrågan, och en växande tilltro till djurförsöksfria alternativ inom forskningen.

Det finns idag olika metoder som kan ersätta vissa djurförsök och enligt lagstiftningen ska sådana alternativ användas när de är tillgängliga. Tyvärr saknas både heltäckande alternativa metoder och kunskap om konsekvenserna av att helt ersätta alla typer av djurförsök, och vi bör därför [skynda långsamt med utfasningen av djurförsök](#). Det är omöjligt att fasa ut djurförsök helt inom en snar framtid, utan att viktiga delar av svensk forskning avstannar. Kanske kommer det inte att gå alls.

Vetenskapsrådet har utlyst bidrag till forskning inom 3R¹ sedan 2009 men budgeten har varit oförändrad sedan starten. Sedan 2014 har Sverige ett nationellt kompetenscentrum för 3R-frågor, som arbetar med att främja och sprida information om alternativa metoder. Tyvärr finns det inte längre några öronmärkta medel för Sveriges 3R-center.

¹ Replace – ersätta: Att ersätta djurförsök betyder att du ersätter djurförsök med en metod där djur inte används och som ger motsvarande eller bättre information.

Reduce – minska: Att minska antalet djur betyder att du använder färre djur i ett försök än vad som tidigare varit möjligt för att få en viss mängd information. Att minska antalet djur kan också betyda att du från ett och samma djur får mer information än tidigare utan att öka lidandet.

Refine – förfinna: Att förfinna djurförsök betyder att du minimerar smärta eller annat lidande för försöksdjur. Det betyder också att du ökar välfärden för sådana djur både före, under och efter försöken.

Investeringar i utvecklingen av fler alternativa forskningsmetoder behöver alltså främjas för att öka användningen av djurfria metoder, och på sikt kunna göra det möjligt att fasa ut djurförsök.

Covid-19 är ett bra exempel som belyser nödvändigheten av djurförsök. Sjukdomen påverkar flera organ och system samtidigt, och de olika djurfria metoderna som finns tillgängliga idag kan inte efterlikna sådan komplexitet². Det är därför intressant att en majoritet av de svarande anser att pandemin inte påverkat deras syn på djurförsök samt att bara 51 procent av de svarande kände till att djurförsök var nödvändiga för framställningen av vaccin mot covid-19.

Genomgående visar undersökningen på ett behov av att nå ut med faktabaserad information om ämnet. Majoriteten vet inte vart de ska vända sig för att få svar på frågor om djurförsök. Dessutom uppger nästan hälften av dem som under det senaste året tagit del av någonting om djurförsök, att de gjort det via sociala medier eller intresseorganisationer. Innehållet i dessa kanaler riskerar dock att inte alltid vara helt objektiva.

Djurförsök är en komplex och kontroversiell fråga. Argument som förespråkar djurförsök, till exempel deras bidrag till medicinsk forskning och utveckling av nya behandlingar, ställs emot argument som att djurförsök är oetiska och att det finns alternativa metoder att tillgå. Diskussionen kring djurförsök måste dock baseras på fakta och denna undersökning är ett led i att ta fram kunskap och underlag till diskussionen.

Sammanfattningsvis är okunskapen kring djurförsök och dess användning stor och visar på behovet av kommunikationsinsatser riktade till allmänheten. Det är något som även politiker och beslutsfattare bör ta del av för att kunna ta kloka beslut kring djurförsök vad gäller finansiering, utfasning och lagar och direktiv.

Liksom i tidigare undersökningar finns ett stort förtroende för att forskare utför djurförsök på korrekt sätt. Det är ett förtroende som det är viktigt att även framgent förvalta väl.

² Genzel et al. How the COVID-19 pandemic highlights the necessity of animal research. *Curr Biol* 2020;30:R1014-R1018.

4 Frågorna i undersökningen

Nedan följer de frågor och svarsalternativ som användes i undersökningen 2024. Frågor som är nya sedan 2008 är markerade med *, och frågor som är nya sedan 2018 är markerade med **. I formuläret fanns också bakgrundsfrågor om kön, födelseår, utbildningsnivå och boende.

Fråga 1) Vad är det första du kommer att tänka på när du hör/ser ordet djurförsök?

- Kommer att tänka på: (ÖPPET SVAR):
- Inget
- Osäker, vet ej
- Ej svar

Fråga 2) Har du under det senaste året sett eller hört något om djurförsök i något av följande sammanhang?

- I traditionella medier (tidningar, radio eller TV)
- I sociala medier (t ex Facebook, Instagram, Tiktok, X)*
- Genom bekanta*
- Information från myndigheter
- Via universitetens webbplatser**
- Information från en intresseorganisation eller ideell organisation
- Information från ett företag
- I undervisning
- Annat, nämligen: (ÖPPET SVAR)
- Nej, har inte sett eller hört någon om djurförsök i något av ovanstående sammanhang
- Osäker, vet ej
- Ej svar

Fråga 3) Känner du till något eller några sammanhang där du tror att djurförsök förekommer i Sverige idag?

- Ja, nämligen (ÖPPET SVAR):
- Nej
- Vet ej/ej svar

Fråga 4) Idag förekommer i Sverige djurförsök inom den medicinska forskningen. Syftet är att forskarna ska kunna lära sig mer om hur sjukdomar utvecklas och hur de kan botas. Anser du att det är acceptabelt att göra försök där djur används i sådana syften eller tycker du inte det?

- Ja, acceptabelt
- Nej, inte acceptabelt
- Det beror på*
- Osäker, vet ej
- Ej svar

Fråga 5) Finns det några sammanhang där du tycker det kan vara acceptabelt med djurförsök?

Bas: svarat nej, inte acceptabelt eller det beror på, på fråga 4

- Ja, nämligen (ÖPPET SVAR):
- Nej, ser inga sammanhang där det är acceptabelt
- Osäker, vet ej
- Ej svar

Fråga 6) Skulle du resonera annorlunda om du visste att de djur som används behandlas väl, inte utsätts för onödigt lidande och att inga andra lämpliga försöksmetoder finns? (Vilket bedöms av en djuretisk nämnd).*

Bas: svarat nej på fråga 5

- Ja, nämligen (ÖPPET SVAR):
- Nej
- Osäker, vet ej
- Ej svar

Fråga 7) Under 2020–2023 resulterade covid-19-pandemin i nästan 7 miljoner dödsfall över hela världen. De vaccin som utvecklades för att bromsa infektionen prövades i djurförsök. Kände du till att djurförsök användes för vaccinutvecklingen?*

- Ja
- Nej
- Osäker, vet ej
- Ej svar

Fråga 7b) Har covid-19-pandemin påverkat din syn på djurförsök? **

- Ja, på följande sätt: (ÖPPET SVAR):
- Nej
- Osäker, vet ej
- Ej svar

Fråga 8) Enligt lag måste alla mediciner som används på människor testas på djur. Skulle du vara villig att ta bort denna fas och använda en medicin som inte är testad i ett djur först? **

- Ja
- Nej
- Det beror på
- Osäker, Vet ej
- Ej svar

Fråga 9) Är det acceptabelt att göra djurförsök för att förbättra djurens egen hälsa (både sällskapsdjur, lantbruksdjur eller laboratoriedjur)? **

- Ja, acceptabelt
- Nej, inte acceptabelt
- Det beror på
- Osäker, Vet ej
- Ej svar

Fråga 10) Idag används många olika typer av försöks-djur. Anser du att det är acceptabelt att göra försök på någon av följande djurgrupper? *

- Bananflugor
- Fiskar
- Gnagare, t ex mus, råtta
- Större sällskapsdjur, t ex hund, katt
- Mindre sällskapsdjur, tex hamster, kanin
- Lantbruksdjur, t ex får, gris, ko
- Apor
- Ödlor
- Vilda djur
- Nej, inte på någon av ovanstående djurgrupper
- Osäker, Vet ej
- Ej svar

Fråga 11) Det finns lagar och regler för djurskydd i Sverige. Till exempel måste all forskning med djurförsök godkännas av en oberoende etisk nämnd innan de får utföras. Vilket förtroende har du för att forskarna följer dessa regler? *

- Mycket litet
- Ganska litet
- Varken...eller...
- Ganska stort
- Mycket stort
- Osäker, vet ej
- Ej svar

Fråga 12) Vart skulle du vända dig om du har frågor om djurförsök? *

- Skulle vända sig till (ÖPPET SVAR):
- Vet inte vart jag skulle vända mig
- Osäker, vet ej
- Ej svar